

December 2020

Nieuwsbrief VOM

Een andere aanpak voor jongeren in detentie. Een die beter aansluit bij wat zij echt nodig hebben aan behandeling, beveiliging en nazorg. Maatwerk, dat is het doel van het Programma Vrijheidsbeneming Op Maat (VOM). Voor een inzet van het jeugdstrafrecht die werkt. En minder herhaling van strafbare feiten. Zodat jongeren hun leven weer goed kunnen voortzetten.

Met deze nieuwsbrief houden we u op de hoogte van de laatste ontwikkelingen in het programma VOM.

In deze nieuwsbrief leest u over:

- ➔ KVJJ Noord: “Jongeren moeten de kans krijgen om stapsgewijs hun gedrag aan te passen.”
- ➔ JJI Lelystad werkt aan gefundeerde werkwijze voor laagbeveiligde unit
- ➔ Overzicht pilots Forensisch Centrum Jeugd
- ➔ Voorzieningen Justitiële Jeugd 2021 op de kaart

“Jongeren moeten de kans krijgen om stapsgewijs hun gedrag aan te passen”

Op 1 januari 2021 gaat de Kleinschalige Voorziening Justitiële Jeugd (KVJJ) Noord van start. Manager Ankie Tent vertelt over de voorbereidingen: “In verschillende werkgroepen zijn we druk bezig met het maken van afspraken met onder andere jeugd-reclassering, hulpverlening en gemeenten. Er is in de provincies Drenthe, Friesland en Groningen veel draagvlak om jongeren in een zo normaal mogelijke setting te laten werken aan een leven zonder criminaliteit.”

De Kleinschalige Voorziening Justitiële Jeugd (KVJJ) Noord wordt gehuisvest in een vrijstaande unit van Elker Jeugdhulp & onderwijs. Die ligt in een woonwijk in het noorden van de stad Groningen. In 2017 was op deze plek ook de [Proeftuin Kleinschalige Voorziening](#). Er is plaats voor 8 jongeren, van first offenders tot jongeren in de laatste fase van een PIJ-maatregel. Maar ook jongeren die bijvoorbeeld hun taakstraf niet hebben afgemaakt, kunnen in de

Woonkamer in de KVJJ Noord (gemaakt tijdens de Proeftuin KV in 2017)
Foto: A. Kompier

KVJJ terecht. Ankie: “Met de sluiting van de JJI in Veenhuizen per 1 januari 2021 zijn er in deze regio geen strafrechtelijke plaatsen meer voor jongeren. Toch worstelen gemeenten en justitie ook in Noord-Nederland met de zorg voor jeugdigen met gedrags- en strafrechtelijke problematiek. In veel gevallen is voor deze jongeren de stap naar een JJI, zeker als die zo ver weg is, eigenlijk te groot. De jeugdreclassering is er dan ook van overtuigd dat we in januari al 8 jongeren in de KVJJ kunnen helpen.”

KV heet voortaan KVJJ

Tot nu toe gebruikten we de werktitel ‘Kleinschalige Voorziening’ of ‘Forensische Kleinschalige Voorziening’. Nu de kleinschalige voorziening een permanente status heeft, is het tijd voor een nieuwe naam. Een naam die specifiek is voor de strafrechtelijke jeugdige doelgroep. En een naam die past bij wat de KV doet en goed klinkt als afkorting. Op basis van ideeën van de programmaboord, de bestaande KV’s en enkele betrokken lokale partners heet de KV voortaan: Kleinschalige Voorziening Justitiële Jeugd (KVJJ).

Groot werkgebied

De drie noordelijke provincies vormen een groot gebied. Dat heeft bepaalde consequenties voor de KVJJ Noord. Op basis van de [plaatsingscriteria](#) is voor de KVJJ’s in de Randstad de reistijd maximaal 1 uur tussen KVJJ en thuisadres of school en werk. KVJJ Noord hanteert maximaal 1,5 uur. “Anders zouden we geen enkele jongere uit Drenthe of Friesland kunnen opnemen”, legt Ankie uit. “Een lange reisafstand kan behoorlijk belastend zijn voor een jongere. Die moet dan ook echt gemotiveerd zijn en de KVJJ als kans zien.” Ook heeft de KVJJ te maken met veel verschillende ketenpartners uit de hele regio. Daarom heeft iedere provincie 1 woordvoerder naar voren geschoven. Ankie: “Alleen al in de stad Groningen zijn er 23 wijkteams. Het is fijn dat we op deze manier toch snel tot werkbare afspraken kunnen komen.”

“Jeugdhulpinstanties zorgen dat een behandelaar al op dag 1 kan starten in de KVJJ.”

Neem het en gebruik ons

Ankie gelooft erg in de manier van werken in de KVJJ. “De ouders erbij betrekken en de hulpverlening normaliseren: wat heeft de jongere nu echt nodig en wat werkt. En vooral de eigen verantwoordelijkheid van de jongere stimuleren. Zo van: neem het en gebruik ons. Het is echt een kans dat de jongere in de eigen omgeving en met het eigen netwerk kan werken aan gedragsverandering. De verre JJI is dan een stok achter de deur.”

Dynamische blauwdrukken

De grootste uitdaging voor de KVJJ zit volgens Ankie in het zo snel mogelijk kunnen starten met hulpverlening. “Met onder andere Accare (jeugdhulp), VNN (verslavingszorg) en Lentis (GGZ) hebben we goede afspraken gemaakt. Zij hebben capaciteit vrijgemaakt. Zo kan er altijd een behandelaar starten vanaf de eerste dag dat een jongere in de KVJJ is. Dat is ook nodig, want de jongeren blijven maar kort in de KVJJ.” Een andere uitdaging ziet Ankie in de vervolgstappen na de KVJJ, vooral op het gebied van huisvesting. “Zo zijn we bezig met convenanten met woningcorporaties in de verschillende gemeenten. Wat kunnen zij betekenen om jongeren snel aan een woonplek te helpen?”

Met ketenpartners en input van de andere KVJJ’s maakt de KVJJ Noord nu kleine blauwdrukken. “Maar wel dynamische blauwdrukken”, zegt Ankie. “Geen enkele jongere en traject zijn hetzelfde. We moeten steeds op dat moment bekijken wat het beste past bij die jongere en het gezin. Met de hele regio, van reclassering tot rechter, hebben we vertrouwen in deze vorm van jeugdhechtenis. Dat is al een goede start.”

Plaatsingsproces KVJJ vernieuwd

Het plaatsingsproces KVJJ is vernieuwd. Dit proces beschrijft stap voor stap de aanmelding en plaatsing in de KVJJ. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen preventief gehechte jongeren en jongeren die in de laatste fase van een straf of maatregel in een KVJJ worden geplaatst. Enkele criteria zijn gewijzigd, vergeleken met de criteria die eerder golden. Dit komt door ervaringen die zijn opgedaan met de criteria. En door de behoefte om beter maatwerk te kunnen toepassen. Zo geldt bijvoorbeeld voor jongeren in de laatste fase niet meer dat er altijd een STP-plan is. Dat is alleen nog maar nodig, als dat haalbaar is binnen de duur van de straf. Verder is in de toelichting opgenomen dat de criteria in samenhang worden bekeken. Als één van de criteria ontbreekt, leidt dit dus niet direct tot afwijzing.

De programmaboord VOM heeft op 24 november het plaatsingsproces voor de KVJJ vastgesteld. Het proces, de stroomschema’s en toelichting op de criteria zijn te vinden op de [VOM-pagina](#).

Dit plaatsingsproces geldt tot 1 april 2021. Voor die tijd wordt het plaatsingsproces geëvalueerd met betrokken partijen en waar nodig aangepast. Daarbij wordt ook rekening gehouden met nieuw risicomangementbeleid.

JJI Lelystad werkt aan gefundeerde werkwijze voor laagbeveiligde unit

Een laagbeveiligde unit is een van de differentiaties die straks te vinden is in het Forensisch Centrum Jeugd. JJJ Lelystad beproeft zo'n laagbeveiligde unit in de praktijk. Gedragswetenschapper Iris Jansen: "We leren actief, net als de jongeren. Met vallen en opstaan. Zo krijgen we meer inzicht in welke jongeren gebaat zijn bij een groep met minder kaders en structuur."

Iris: "Begin dit jaar begonnen we met, zoals wij dat noemden, een uitstroomgroep. Een afdeling voor jongeren die aan het einde van hun traject zitten. Op de groep werken we met relationele beveiliging. Zo bereiden de jongeren zich voor en oefenen ze met de stap naar buiten. Toen het programma VOM met de landelijke pilot voor een laagbeveiligde unit startte, hebben we ons daarbij aangesloten. Dat betekent dat ook jongeren die nog niet aan het einde van het traject zijn, op deze afdeling terecht kunnen. Bijvoorbeeld als ze het beter doen met wat minder 'harde' beveiliging of intensieve zorg."

Motivatie is must

Om op de laagbeveiligde unit geplaatst te kunnen worden, bekijkt de behandelcoördinator wat een jongere nodig heeft aan zorg en aan beveiliging. En wat de risico's zijn. Negatieve invloed op de groep of onttrekkingsgevaar zijn onder andere contra-indicaties voor de laagbeveiligde unit. Motivatie van de jongere om verantwoordelijkheid te nemen voor zijn of haar traject is een must. Als ook het Psycho-medisch overleg (PMO) positief is en de selectiefunctionaris bij Dienst Individuele Zaken (DIZ) akkoord gaat, kan de jongere geplaatst worden op de laagbeveiligde unit.

"De drang om aan eigen traject te werken is groot"

Ervaren meer vrijheid

Iris: "Tot nu toe hebben we vooral jongeren op de groep die toe zijn aan resocialisatie. De unit is hier binnen de JJJ-hekken. Toch ervaren jongeren er meer vrijheid dan op de reguliere leefgroepen. Dat komt vooral door de andere manier van werken. Minder sturend. Ze moeten zelf om ondersteuning vragen. Ook gaan we op basis van ervaringen met ze in gesprek, in plaats van vooraf op

allerlei risico's te wijzen." Omdat de laagbeveiligde unit in Lelystad intern is, is er een bepaald niveau van beveiliging. JJJ Lelystad onderzoekt hoe ze toch zo goed mogelijk kunnen aansluiten bij het traject van een jongere en zijn of haar behoefte. Dat is altijd maatwerk. Daarbij denken ze bijvoorbeeld aan een eigen koelkast op kamer, op bepaalde tijden een telefoon toestaan, of na 22.00 uur terugkeren naar de JJJ in verband met werk. Volgens Iris hebben de jongeren op de groep een grote drang om zelf aan hun traject te werken. "Ze werken goed met elkaar samen, zodat ze daar in hun eigen traject geen last van hebben. Hier heerst veel minder haantjesgedrag. Ze ervaren rust op de groep."

Een laagbeveiligde unit wordt één van de afdelingen van een Forensisch Centrum Jeugd. Nadat jongeren een traject op de basisafdeling van de FCJ hebben afgerond, kunnen zij in een laagbeveiligde unit worden geplaatst als ze met een lager beveiligingsniveau toe kunnen. Dat kan ook op een later moment. Bijvoorbeeld als zij op een hoogbeveiligde afdeling toe zijn aan de stap naar meer zelfredzaamheid en zelfstandigheid.

Naast JJJ Lelystad is ook Rijks-JJI de Hunnerberg van plan te starten met een pilot laagbeveiligde unit. Deze unit bevindt zich buiten de hoogbeveiligde ring van de JJJ. De pilot is nog niet gestart. Tijdens het maken van deze nieuwsbrief is de pilot van Lelystad tijdelijk gestopt. Er zijn reguliere JJJ-plaatsen nodig voor het aantal jongeren dat op dit moment binnenkomt. We hopen dat beide pilots in de eerste maanden van 2021 (weer) kunnen starten.

Het is de bedoeling dat er begin januari 2021 plaatsingscriteria worden vastgesteld. Op dit moment wordt eerst nog een uitvoeringstoets gedaan op de concept-plaatsingscriteria voor de laagbeveiligde unit.

Cocreatie van veiligheid

Sinds oktober is Fleur Souverein van de Academische Werkplaats Risicojeugd (AWRJ) als externe projectleider aangesloten bij de pilot LBU in Lelystad. “In een samenwerking tussen praktijk, beleid en wetenschap willen we onderzoeken wat werkt. Uit evaluaties van de trajecten, interviews met jongeren en personeel, en gezamenlijke leersessies vormen we gefundeerde criteria voor de doelgroep, het beveiligingsniveau en de werkwijze van de laagbeveiligde unit. Deze afdeling heeft echt een andere visie op veiligheid. In plaats van de risico’s zoveel mogelijk inperken met ‘harde’ beveiligingsmaatregelen, creëren de medewerkers op basis van relationele beveiliging, samen met de jongeren, een veilig en open klimaat. Dit doen ze door in te zetten op de beschermende factoren van de jongeren. En door ruimte te geven om te leren met vallen en opstaan. Uiteraard moeten er geen onaanvaardbare risico’s worden genomen, maar dat dat soms mis gaat met deze doelgroep is onvermijdelijk. Daar leert iedereen van.”

Stap is te groot

Iris vertelt over Ray (23)¹ “Hij verblijft al 4,5 jaar in de JJI. Een sociale jongen. Hij houdt zich aan de afspraken, helpt groepsleiding en functioneert goed. In maart startte hij met zijn STP (scholings- en trainingsprogramma). Daar hadden we allemaal vertrouwen in. Maar al snel belandde Ray in de problemen, tot de politie aan toe. Zijn STP werd stopgezet en hij kwam terug naar de JJI. Nu verblijft hij op de laagbeveiligde unit en maakt weer voorzichtige stappen naar buiten. Hieruit blijkt dat de stap naar buiten voor veel jongeren te groot is. Daar is Ray niet de enige in. Van dagelijkse duidelijke kaders en contact, moeten jongeren het redden met 1 keer per week contact met de reclassering. En dat in een buitenwereld die veel complexer is dan de leefgroep in de JJI. In een laagbeveiligde unit kunnen jongeren het gevoel van vrijheid ervaren. En ook nog de nodige kaders voor houvast als dat nodig is. Bovendien kunnen we bij een terugval sneller ondersteuning bieden voordat de jongere helemaal terug bij af is.”

¹ Dit is niet de echte naam van de jongere.

Medewerkers creëren samen met de jongeren een veilig en open klimaat.
Foto: Forensisch Centrum Teylingereind

Overzicht pilots Forensisch Centrum Jeugd

In 2024 zijn er 5 locaties Forensisch Centra Jeugd (FCJ) in Nederland. Jongeren komen in een FCJ als zij niet regionaal in de KVJJ geplaatst kunnen worden. Bijvoorbeeld vanwege delictsgerelateerde redenen, onderzoeksbelang, zorgproblematiek of een hoge(re) beveiligingsnoodzaak.

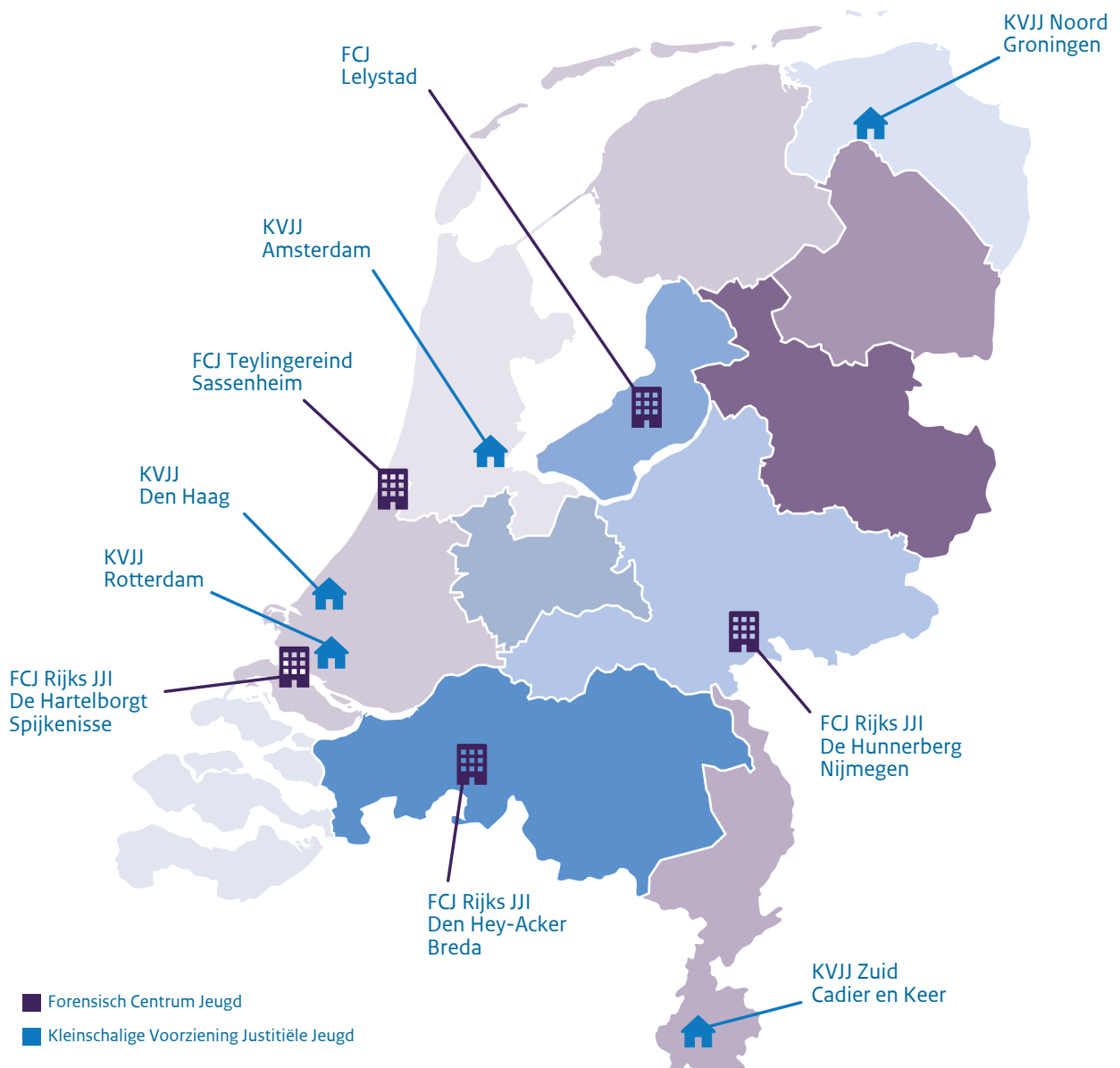
Met verschillende differentiaties in zorg en beveiliging binnen een FCJ willen we zo goed mogelijk aansluiten bij wat een jongere echt nodig heeft. De huidige JJI's beproeven in pilots deze differentiaties. Ook onderzoeken ze ideeën om de zorg en de continuïteit daarvan te verbeteren. In dit overzicht vind je de lopende en geplande pilots.

Waar?	Naam pilot	Planning	
		Start	Afronding
Rijks JJI	Neurobiologische interventie: gebruik CleVR (virtual reality) en ontwikkeling digitale applicatie	April 2020	2021
	Arbeidstoeleiding	September 2020	2021
	Transforensische zorg - De Hartelborgt	April 2020	2021
	Basisafdeling De Hartelborgt	Januari 2020	Mei 2021
	Laagbeveiligde unit De Hunnerberg	2021 <i>Nog niet gestart</i>	
JJI Lelystad	Risicomanagement en procesdiagnostiek	Juli 2020	April 2021
	Transforensische zorg	September 2020	Mei 2021
	Laagbeveiligde unit	September 2020	2021
JJI Teylingereind	Inschatting vermoedelijke verblijfsduur	Januari 2021	December 2021
	Systemisch werken	2021 <i>Nog niet gestart</i>	

Voorzieningen Justitiële Jeugd 2021 op de kaart

De landkaart toont de voorzieningen voor justitiële jeugd. De komende jaren gaan er 5 JJI-locaties omvormen tot een FCJ. En in de loop van 2021 zijn er 5 KVJJ's.

Landkaart Voorzieningen Justitiële Jeugd 2021

Contact

Vragen, reacties of suggesties voor onderwerpen? Wilt u zich aanmelden voor de nieuwsbrief of deze niet meer ontvangen? Mail het programma VOM: vom@dji.minjus.nl

U ontvangt deze nieuwsbrief omdat u betrokken bent bij of geïnteresseerd bent in VOM.
Stuur de nieuwsbrief gerust door aan collega's of lokale partners.

Eerdere edities van de nieuwsbrief en meer informatie over het Programma VOM vindt u op de [VOM-pagina](#) op de DJI-website.

Colofon

Deze nieuwsbrief is een uitgave van het Programma Vrijheidsbeneming Op Maat (VOM), Divisie Forensische Zorg en Justitiële Jeugdinrichtingen, Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI).

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

VOM Vrijheidsbeneming
Op Maat jeugd